Ч. 103 (13.648). Львів, понеділок 23. квітня 1934. Poсztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“. Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Франція прямує до війни.

НІМЕЧЧИНА ПОБІЛЬШИТЬ ВИДАТКИ НА ЗБРОЄННЯ.

ЛЬОНДОН, 21. 4. ПАТ. Англійська преса помістила інтервю кореспондента агенції Райтера з міністром Герінгом. У розмові з кореспондентом заявив мін. Герінг, що буджетові видатки на зброєння мінімальні та є дрібною частиною конечних видатків. В майбутньому видатки побільшаться. Зрештою Франція не хоче розброїтися і про це знає цілий світ. Навіщож ціла комедія. Коли Франція прямує до війни, ніхто цього не змінить. Ціла Німеччина буде боронити своїх кордонів. Нині кожний німецький робітник запротестував би проти інвазії. Захоплення Надренії неможливе.

—o—

Вуличні заворушення в Парижі.

БОІ КОМУНІСТІВ З ПОЛІЦІЄЮ.

ПАРИЖ, 21. 4. ПАТ. Вуличні демонстрації страйкуючих урядовців і робітників закінчилися в пятницю 20. квітня ц. р. вечором крівавими сутичками з поліцією, яку демонстранти обкидали камінням. При вул. Реніє, колишні комбатанти, тепер комуністи, побили до втрати притомности поліційного агента. Всеж таки не вдалось перервати поліційного кордону і заволодіти ратушем. Підчас сутичок з поліцією багато осіб важко і лекше поранили. Між поліцією є також ранені. Якщо комуністи зі соціялістами не поведуть несподіваного наступу, демонстрації покищо слід вважати за покінчені.

РЕПРЕСІЇ УРЯДУ.

ПАРИЖ, 21. 4. ПАТ. Після демонстрації почтових урядовців проти ощадностевих декретів уряду, міністер почти і телеграфів нагнав 35 урядовців і 459 покарав дисциплінаркою, перекидаючи на інші місця чи припинивши аванси. Міністер ствердив, що в багатьох почтових урядах і телефонічних та телеграфічних централях були агітатори комуністи. Тому уряд поспішно приступає до реорганізації урядовців телефонічних і телеграфічних централь, щоби їх обсадити довіреними людьми. Міністрові переслано вже проект редукції персоналу. У телефонічних централях у Ґремель і Бурж звільнили 150 урядовців.

Переполох і гнів Москви.

МОСКВА, 20. 4. ПАТ. Комунікат японського міністерства закордонних справ про напрямні японської політики в Китаю викликав гнів більшовиків. Більшовицька преса переповнена такими прегучними заголовками, як: „Японія прямує до виключної експансії в Китаю“, „Японія змагає до протекторату над Китаєм“, „Оголошення протекторату над Китаєм“, „Погрози збройної боротьби“, „Японія проголосила Китай своєю виключною кольонією“.

„Комсомольська Правда“ пише, що Японія явно домагається, щоби великі держави залишили підтримку Китаю та влекшили японським мілітаристам анексійну політику. Проголошення Японією нероздільности Китаю пояснює більшовицька ґазета змаганням Японії змонополізувати Китай. Далі підкреслює, що становище військових кол Японії покривається з політикою японської дипльоматії. Ціла більшовицька преса поміщує цитати закордонної преси, яка заняла вороже становище супроти Японії. Одночасно більшовицька преса звертає увагу на цілковиту мовчанку дипльоматичних кол Злучених Держав. Становище більшовиків щодо японської ґегемонії в Китаю доволі складне. Справді експанзія Японії на полудне відвертає на довший час увагу від кордонів СРСР, але опанування Китаю Японією доведе до повстання могутньої східноазійської держави, яка вже заздалегідь лякає більшовиків.

Загострювання взаємин між Литвою і Німеччиною.

РИҐА, 21. 4. ПАТ. З Ковна повідомляють, що міністерство закордонних справ Литви переслало представникам держав, які підписали клайпедський статут, фотографії документів. Ці документи виявляють протидержавну діяльність німецьких народних соціялістів у Мемелі (Клайпеді). Тому можливо, що великі держави звернуться за вияснennями до Німеччини.

Зловтішна радість СССР.

МОСКВА, 20. 4. ПАТ. Непримирене становище Франції у справі зброєння Німеччини викликало неприховане вдоволення серед більшовиків. „Ізвестія“ обговорюючи французьку відповідь на англійську ноту про розброєння, пише, що намагання Англії довести до компромісу дипльоматичними способами не мало ніякого успіху. Нові заяви німецького уряду опрокидають вісти про збільшені буджетові видатки на військо, які занепокоїли Анґлію. І тому анґлійський уряд домагається вияснень від Німеччини. До того в Анґлії зросли впливи анґлійських консерватистів, які заявляються за затісненням взаємин із Францією. І тому тепер намагаються вести наради на розбройній конференції, а не дипльоматичним шляхом. Берлінський кореспондент „Правди“ сподівається, що німецька дипльоматія змагатиме вернутись з честю до Женеви.

Процес змовників у Румунії.

БУКАРЕШТ, 21. 4. ПАТ. Воєнний суд переслухав уже головного обвинуваченого полк. Прекупа, який заперечив зміст акту обвинувачення. До вини не почувається, бо державного перевороту не підготовляв. Зате з кількома товаришами вів політичну акцію, щоби прийти з допомогою королеві проти партійників. Коли предсідник згадав про факти і річеві докази з акту обвинувачення, полк. Прекуп плутався у відповідях заявляючи, що проти короля не підготовляв змови. Оборонці покликали 233 свідків. На розправу прийшло 133 свідків. Тому оборонці домагалися відсунути розправу, але прокуратор спротивився і процес тягнеться далі. Коли перевозили підсудних до суду, публика зробила проти них ворожу демонстрацію.

Троцький їде до Катальонії.

ПАРИЖ, 21. 4. ПАТ. Репортери, фотографи і кінооператори днем і ніччю бережуть віллю у Барбізон, але дотепер не вдалося нікому з них бачити Л. Троцького, хіба його дві служниці. Кружляють поголоски, що Троцький поселиться в Катальонії. На побут у Катальонії дозволить еспанський уряд лише за згодою автономного катальонського уряду, коли цей візьме на себе відповідальність за безпеку в краю.

—o—

У господарському лябіринті.

Львів, 21. IV. 1934.

На теми сьогоднішньої госп. політики кружляє безліч терпких дотепів, а між іншими ось такий: В одному товаристві спорили правник, архітект і економіст на тему, яка наука найстарша. Правник казав, що найстаршим є право, бо Господь виганяючи прародичів видав перший присуд. Ні, каже архітект, світ був уже в тому часі збудований, а це було ділом знання інжинірської техніки. Але спір цей вирішив економіст, заявляючи, що перед створенням світа був хаос, а його могли створити тільки економісти.

Може не так економісти тут винні, що їх сьогодні беруть на терпкі дотепи, як радше ця безліч економічних знахорів, яких є більше, ніж лікарських, бо економічні недуги так усіх і все руйнують, так відбирають можливість не то жити, але просто животіти, що фізичні недуги супроти них є дрібничкою. Всі і всюди нарікають. А кожному йдуть з порадою ті „всемильні“. Проекти ратунку виривають як гриби по дощі. Байдуже, що вони чисто наївні та суперечні. Не говоримо вже про тих економічних реформаторів у каварнях, шинках чи про безліч проектів у редакційних течках і в кошах. Але маємо на думці цілі стоси списаних проектів економічних рецепт в урядових канцеляріях: протоколів, нарад, зборів, віч, соймових промов.

Дійшло вже до того, що всюди стираються погляди в справах господарських реформ з такою пристрасною завзятістю і з такою нетерпимістю, що їх можнаб порівняти хіба з віроісповідними боротьбами 16. століття. Творять тези боронені з повним фанатизмом, навіть переводяться урядово з брутальною силою, щоби невдовзі розлетітися.

Загал приймав їх колись навіть з ентузіязмом. Чейже буде, мовляв, краще, бо вірив, що щось мусить статися, що навіть повинно статись, бо так далі бути не може. І на цьому бажанні, на тій вірі ґалапасували урядові та неурядові економічні „реформатори“. А вже найбільше похопні до цього були ті, що мають у руках силу урядового апарату. Сьогодні загал уже збайдужнів, але проекти йдуть далі.

Ось наприклад тепер всюди майже йдуть спроби урядових чинників реґулювати продукцію хліборобських плодів, їх подачі та цін. Байдуже, що це пахне російським більшовицьким експериментом, але воно ділає приємно на уяву тих, що малиб на основі цього проекту кермувати, як якісь вожди цілим хліборобським світом, його працею, словом великою і складною хліборобською фабрикою при допомозі робітничих армій, під примусом урядового апарату чи фанатизмом цієї нової екон. ідеї.

І коли так будемо приглядатися всім проектам, що вирinali від війни аж досі, то найдемо там. що вирнали від війни аж досі, то найдемо між їх авторами не архітектів будівничих, а безліч їздців на кониках своїх уподобань, що спричиняють ще більший хаос у господарських відносинах. Навіть надійний Рузвельт, що кинув гасло господарського добробуту у приділі праці для всіх, є ближчий не успіхові, а невдачі, бо не найшов способу уділення всім тієї праці. На цьому заломлюється також Гітлер, Сталін і всі ідейні та безідейні реформатори. Коли тут і там заблисне якась поправа, то очевидно дійсні політики і економісти ці Дови, Йонґи, Шахти радіють, що мають зново спокою з тими дотепами.

які нападають на них за їх безрадність. Між іншими вирнув з цього хаосу і реалізується господарський націоналізм. Навіть їде повною силою пари.

Кожна держава, з загостреними зубами національно-державного шовінізму під гаслом цілковитої самовистарчальности, витворює свої три-чотири-пятирічки для розбудови власної продукції, насильно нормує надмір штучним експортом або зменшуванням продукції, словом замикається у своє „ґетто". Всюди гомонить гасло визволення з фінансових і господарських впливів чужої держави самовистарчальністю.

Головним представником реалізації цього зоольоґічного господарського націоналізму є ніхто інший, а більшовицька Росія. У слід за нею їде Японія, далі Америка, Анґлія, а там менші і ще менші держави. Тому не диво, що сьогодні міжнародні обороти майже зовсім упали, їдуть хіба найконечніші речі і то видушені трактатами. Ось наприклад в останніх днях Еспанія не перепустила біля сотні ваґонів яєць з Польщі, між ними вісім української кооперації, щоби вимогти на Польщі купно якихнебудь товарів з Еспанії, а ваґони стоять на еспанській границі, байдуже, що можуть попсуватися.

Чи такий господарсько-націоналістичний шовінізм є ратунком? Історія каже, що війни ніколи не створювали добробуту, а навпаки пустошили збиране поколіннями добро. А господарський націоналізм у таких саме формах це ніщо інше як війна. Війна нації з нацією в одній державі, війна держави з державою. А висліди? Хіба ті, що вже близько 90 міліонів людей живе в нуждї, чи на її краю у самих поступовіших державах, що ведуть статистику. Висліди можуть бути ще жахливіші. Господарський націоналізм створює у свому лябіринті лише ще одну ланку хаосу, якому кінця не видко, а не допомогу.

Але недавно виринула нова дуже відважна концепція ратунку. Її хід думок ось такий: Є і буде надпродукція дібр, бо є машини, які можуть давати їх до схочу. Але чи можна вивекспортувати ці добра, коли їх ніхто не хоче купити? Хіба топити в морю, або дарувати чужій державі, якщо вона прийме. А не кожна навіть прийме такий дар, щоби не викликати ще більшого безробіття. Але чи є глузд так робити, коли в середині краю є безліч людей таких, що хоч потребують, та не можуть дістати, бо з браку праці не мають за що купити?

І дальше питання: чи є правильна теза, що виходом з кризи є дати працю всім? На це дають таку відповідь: Хибним є погляд, начебто продукцію треба скріпляти тільки на те, щоби дати людям працю. Безробіття не є ніякою суспільною недугою. Навпаки фізична праця є прокльоном для людини, а наука і техніка здіймають з людини цей тягар надміру праці, так, що люди, працюючи менше, дістають змогу і повинні уживати свобідного часу на духові потреби, скріплення здоровля, культури. Не треба звалювати на машину вини за нужду, бо машина це добродійство, це діло людського ґенія для звільнення людини з ярма надмірів фізичної праці.

Але як мають жити ті, що не мають ні праці ні хліба. І на те дають відповідь: безробіття вже ніколи ніхто не усуне, воно стабілізується. Ті, що пробують його усунути, побороти, лиш одурюють себе та інших. Його не треба усувати, бо XIX. століття праці минуло, а сьогоднішне дає почин до нової фази такого розвитку, що стільки людської праці вже ніколи більш не буде і не треба. Зате треба забезпечити всім без винятку право уживати добра, чи мають вони працю, чи ні, так зв. суспільною дивідендою. Алеж це фантазія, скаже дехто. А на це йому відповідають: Ще донедавна було це фантазією, але сьогодні ні, цю ідею вже починають здійснювати в Анґлії і в інших державах законами про охорону безробітних і про допомоги. А це не є ніщо інше, як закритою, ще не уформленою якслід суспільною дивідендою. Треба лише поширити це питання так, щоби ділити надмір продуктів, з якими нема що робити, саме між тих, що потребують, а не можуть заробити. Суспільність мусить лиш управильнити працю так, щоби всі працювали, але потроха. А це також нормується законами. Цю ідею вилвигають не хтонебудь, але анґлійські консервативсти, як міністр хліборобства Елліот, як архиепископ Йорку та визначні консервативні льорди. Є вже такі аґітатори в Австралії, Канаді, а також Рузвельт слідкує за цим, при допомові спеціяльної комісії, дуже пильно, хоч сам ще постійно бореться з безробіттям.

А всеж таки цей проєкт виглядає фантазією на велику скалю і хто перечитає цих кілька рядків, то мимоволі насувається йому на думку така безліч питань без відповіді, що остаточно скаже: лябіринт! А в додатку додасть: ми таки хочемо і будемо творити своє господарське визволення працею і то ще інтенсивнішою, ніж досі, а то не лише тому, що нас до такої дивіденди не допустять, але ще й тому, бо праця є для нас не прокльоном, а благословенням на добрий шлях.

М. Творидло.

Траґедія голоду.

ЛИШЕ ОДИН ЕРІО НЕ ВІРИТЬ!...

„Нає Цюріхер Цтґ." оголошує під наг. „З української промислової округи" вичерпуючий звіт з Варшави про справжні відносини на Сов. Україні. Звіт опертий на зізнаннях двох інжинірів, які тільки що виїхали були з донецького басейну. Швайцарський часопис, друкуючи ті страхіття, які головно торкаються голодової катастрофи на Україні, додає на вступі, що ніхто вже в світі не сумнівається щодо факту тої катастрофи — за виїмком одного Еріота. Навіть совітські власти мусіли признати, що населення України зменшилося на 6 міліонів.

ТРУПИ Й ЖЕБРАКИ.

Інжинір Н. був зайнятий у донецькому важкому промислі. Він належав до „пляновoї комісії", яка складала пляни продукції, і тому мусів часто їздити службово до Харкова. Потяг, яким звичайно їздив, приходив до Харкова в 7 год. ранку. Скільки разів їхав минулого літа з залізничого двірця до міста, стільки разів бачив той сам образ: на вулицях столиці УССР лежали завжди трупи виголоднілих селян, які приїхали нічними потягами, щоби вижебрати щось у місті, але були вже такі ослаблені, що по кількох кроках попадали мертвими. Трохи пізніше заїздили „очищуючі ваґони", ладували трупи і вивозили з міста. Також у промислових містах донецького басейну давала себе страшенне відчувати язва жебранини: від ранка до вечора юрби жебручих селян облягали помешкання краще винагороджених техніків і інжинірів. Дружина того інжиніра перевела літом мин. року подорож по Таврії, одній із колишніх найплодовитших частин України. Вона їхала 60 і більше кільометрів битим шляхом — не стрічаючи живої душі. Села й хутори стояли залишені мешканцями й порожні: населення або вимерло або виїхало.

ФАБРИЧНІ РОБІТНИКИ НА МІСЦЕ ХЛІБОРОБІВ.

Доказом шаленого вилюднення України може служити факт, що підчас минулорічних жнив весь промисловий пролетаріят Донецького басейну був „мобілізований" до сільсько-господарських робіт. Не лише робітники, але й технічний персонал мусів виїхати на села, тому, що селяни або повмірали або розбрилися у пошуканні за хлібом. Ті „відкомандировані" на „фронт жнив" робітники пережили дуже важкі тижні: їм давали препогано їсти (тричі денно рідку погану зупу і 100 гр. найгіршого чорного хліба), так, що багато тих робітників повернуло до міста смертельно хворими. На роботи біля картопель фабричні робітники мусіли знову виїхати на село. Прохарчовування їх було ще гірше.

„У ЦЬОМУ РОЦІ СПРАВА З ХАРЧАМИ НЕ КРАЩА"...

Після минулорічних „рекордових жнив" дозволено на свобідну торговлю харчами, але в листопаді та „свобода" вже скінчилася. Нині тіснота з харчами не менша, як рік тому. Коли робітник заробляє 100 рб. місячно, то можна уявити собі, що він за них може купити: він є зданий виключно на „пайок", себто — постійно терпить голод. Єдиними крамницями, в яких можна все дістати, є склепи „Торгсіну", в яких торг іде виключно за чужу валюту або за золото. Недавно „Торгсін" видав спеціяльні золотові бони, при чому 1 „золото-рублевий бон" коштує 61—64 совітських паперових рублів. В той спосіб сов. уряд офіційно признав перед власними громадянами обезцінення сов. валюти...

СОВІТСЬКІ ВТІКАЧІ У МАНДЖУРІЇ.

Поклик православного архиеп. у Харбіні

Православний архієпископ Нестор видав у Харбіні такий поклик до своїх вірних:

„Жахливі речі діються у рідному краю. Над полями і рілями зринає марево голоду. Нема хліба... Якщо чиї сили ще не цілком охляли в боротьбі за істнування, кожний втікає як мога дальше, щоби шукати ратунку. Багато людей перейшло границі Манджу-Ко, щоби втекти перед голодовою смертю... Не маємо змоги помогти нашим братям у далекій батьківщині. Але тим, що врятувалися і втекли сюди — можемо дати поміч, яку вони справді дістануть. Нашим обовязком є допомогти їм. Мусимо так довго забезпечити їх перед голодом і нуждою, аж поки вони, відпочивши по пережитих злиднях і переслідуваннях, стануть корисними співгромадянами..."

Закарпаття.

І. ЗІЗД НАРОДОВЕЦЬКОГО ЖІНОЦТВА ЗАКАРПАТТЯ.

В днях 27.—28. травня ц. р. (наші Зелені Свята) відбудеться в Ужгороді І. зізд народовецького жіноцтва Закарпаття, при чому у рямках зізду Дівоча Марійська Конґреґація відсвяткує свій 25-літній ювилей. Програма зізду така: Першого дня (27. V. у неділю) по обіді в 3-ій годині наради делеґаток та оглядини міста. В 8-ій год. веч. вистава Марійської Конґреґації в театрі. Білет платить кожний за себе. Другого дня (28. V. в понеділок) в 8-ій год. рано полева Служба Божа під ужгородським замком. В 9-ій годині похід містом до Народнього Дому. В 10 і пів Конґрес жіноцтва в Народньому Домі. В 1 і пів спільний обід у городському парку, який приготовить народня кухня (платиться за обід 2 кч.). В 3-ій годині народній фестин на спортовій площі. У програмі: вправи, танці, співи, декламації (за вступ платиться). Вечором у 8-ій год. спільна забава в Народньому Домі. Привітні письма і телеграми приймаються до дня зізду і будуть прилюдно перечитані. Відозву в справі зізду підписали за зіздовий комітет: Ірина Невицька, Ірина Волошинова, АвреліяРеваєва і Марія Долинська. Адреса: Жіночий Зіздовий Комітет, Т-во „Просвіта", Ужгород, Друґетова пл. ч. 21.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СОЮЗУ ПЛАСТУНІВ.

Дня 15. квітня ц. р. відбулися в Ужгороді загальні збори Союзу пластунів П. Р. при участи понад сто делеґатів-пластунів чотирьох народностей, що заступлені в Союзі — української, чеської, мадярської і жидівської. Із звіту секретаря довідалися ми, що до Союзу належить українських: 88 курінів з числом пластунів 3.280, мадярських: 20 курінів з числом пластунів 570, жидівських 26 курінів з числом пластунів 710 і чеських: 6 курінів з числом пластунів 120. Разом належить: 140 курінів з 4.680 пластунів. У порівнанні з попередніми роками — зріст. До нової управи вибрали старостою дир. А. Алиськевича, начальником інсп. Ю. Ревая, секретарем уч. Ю. Білея, скарбником д-ра В. Бірчака. Начальницею дівочих відділів вибрано А. Устіяновичеву. Референтами українських відділів вибрані: Ю. Шерегій і Богдан Алиськевич. З важніших подій треба занотувати, що досі група пластунів „общества ім. Духновича" та жидівська група пластунів Трумпельдор не признавали Союзу пластунів Підк. Руси, а були просто залежні від Союзу у Празі. На основі нових умов ці дві групи тепер підпорядкувалися контролі Союзу пластунів Підкарпатської Руси.

„РУССКАЯ" ДЕПУТАЦІЯ В НОВОГО МІНІСТРА ШКІЛ І НАР. ОСВІТИ.

Перед кількома тижнями їздила до Праги русофільська депутація до нового міністра шкільництва, щоб запротестувати проти народньої мови в школах та домагатися заведення „русскаво літературнаво язика". Про виглядні депутації не розписувалися кацапи наші, ані не містили меморіялу, переданого чи виголошеного міністрові, що вони звичайно уже люблять робить.

Про цю депутацію та про її вислід маємо ось-такі вірні інформації: До міністра освіти телефонував сен. Кльофач, просячи прийняти депутацію. В склад депутації входили: сен. Бачинський, Цурканович, Мерта, Заяць і предсідник „Учительского Товарищества" Шпеник. Міністр заявив депутації, що думав, що це депутація політична, але коли серед неї є предсідник „Учит. Товарищества", то видно, що вона неполітична. Делегація виступила з відомими домаганнями, які сенатор Бачинський вже вміє напамять та які ми всі вже добре знаємо. На це відповів міністр, що ситуації ще не знає і мериторичної відповіди не може дати.

Депутація мала розум і виступила тоді з другим бажанням. Член депутації, Шпеник, був директором народньої школи число 1. у Мукачеві, але з початком шкільного року 1933-34. його покарали за непорядки у шкільному господаренні і по переведенні дисциплінарного слідства знизили на учителя нар. школи ч. 3 в Мукачеві. Отже депутація домагалася від міністра, щоб регабілітував Шпеника, бо він, мовляв, **упав жертвою української політики.** І тут міністр заявив, що мусить щойно переглянути акти.

Переглянувши акти, міністр переконався, що Шпеник упав жертвою не української політики, але поправді провинився проти законів. Міністр мав заявити, що колиб був знав, що в депутації є дисциплінарно караний учитель, то загалом не був би такої депутації приняв. — Ось тут і причина, чому кацапи про ту депутацію нічого не пишуть... („Українське Слово").

ПРОГРАМА ВІДВІДИН МІН. БЕНЕША.

Міністр Бенеш приїде до Ужгороду 3. V. в год. 12.04. Спершу буде мати пораду з легіонерами, а в 18.30 виклад у міськім кіні. Слідуючого дня від 9.30 прийматиме депутації і журналістів. Пополудні відїде до Мукачева, де по привятті легіонерів і депутацій викладатиме в міськім кіні. Дня 5. V. викладатиме в год. 14. у Севлюші, а в год. 20. у Берегові. В неділю в год. 10.30 викладатиме в Хусті і звідти відїде пополудневим поспішним до Праги. З Праги повідомляють, що з міністром Бенешом має приїхати також міністр рільництва д-р Годжа і міністр внутрішніх справ д-р Черни.

ВИЯСНЕНА КРАДІЖ ДИНАМІТУ.

В 1932 р. вкрадено в каменоломі в Радванці 26 кг. динаміту. Кацапська, мадярська, а за ними й польська преса під проводом краківського „Курієрка", вжила тоді тої крадіжи до нападів на українців, мовляв, украла його українська терористична організація до атентатів на публичні будови і визначні особи. Нарешті жандармерія викрила, що крадіж динаміту виконав знаний злодій Юрій Дуркота з Оноковців та уживав його до атентатів на риби в Ужі.

Свої про своїх:

взаємна характеристика „Перемоги і „Вістей".

У „Перемозі" з 15. ц. м. появилася анонімна статтея п. н. „105 — процент" з гострим випадом проти — націоналістів! Автор не переборює у словах, характеризуючи український неонаціоналізм і його офіціяльних носіїв і — мусимо признати — робить це з талантом, а подана ним характеристика не минається з правдою. Тому, що редактор і всі співробітники „Перемоги" більш авторитетні забірати в цій матерії голос — віддаємо їм слово, що подаємо лише в коротких вимках:

Великий рабін модерного комунізму „сам" Ленін був примушений зараз таки в початках практичного здійснювання комуністичної доктрини написати цікаву книгу п.з.: **„Радикалізм — діточа недуга комунізму".** Книжка ота появилась у Москві, в 1919 р. Автор з питомою собі діялектикою та й у супроводі частих кпин і грубіянств розправляється зі своїми „105-процентовцями", з отою радикалістичною язвою, яка своїм розгнузданням, цілковитим заником всякого почуття політичного реалізму й комплетною неспосібністю здавати собі відчот (?) з ускладнень дійсного життя, ставить під знак запиту цілу справу саму по собі.

Має й український націоналізм своїх „105-процентовців".

...Як перший характеристичний рис нашого 105-проц. „націоналістичного" радикалізму доводиться назвати його тенденцію до **публіцистичної скандалістики.** На наших очах, вже від низки літ відбувається прецікава, українська перманентна — не то „домашня війна", — не то „революція"; — її бастіонами є розуміється львівські каварні й редакції. Справа йде за право на виключну „репрезентацію" націоналістичної ідеї. Наші „105-процентовці" конечно хочуть зберігти цей монополь для себе... Не можуть просто діждати цьої хвилини, коли осьтут, по цей бік греблі залишаться самі вони, а всі інші схрунять й підуть в опортуністи. З цього підложа й розвинулась їхня тактика публіцистичних нальотів на всіх і вся, що не признаються, ані не є — по їх бажанню. Чіпляються раз цих, раз тих, аби лише був рух, крик, гамір, „акція"... „Ревіти мушу"... Сердега!

Без клевети, скандалістики, без інсинуацій, без підсування комусь якнайбільш лайдацьких замірів, без запідозрівання когось у свинстві цей тип „публіциста" жити теж не може. Того роду публіцистична ґерілля й тактика скандалічних нальотів розгортається оце у нас у своєрідну систему. Гуляє на нашім ґрунті не від нині ота політична 105-процентова „націоналістична" ханжа, а з нею море клевети, обмов, сплетні й особистих провокацій; створилась осьтак справжня публіцистична сутеріна „унтервельт", світ політичних ґанґстерів — і разом з тим всім і **через те,** гіркий а часто таки кривавий глум над справедливою націоналістичною справою...

Не можна навіть сказати, аби наші „105-процентовці" були обдаровані в тому відношенню якоюсь специяльною фантазією, та й аби дбали про хочби мінімальну зміну свого „боевого" репертуару. Требаб для цього частіше бувати на Замарстинові, аби відсвіжу-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. КВІТНЯ 1934.
(З конкурсу „Діла" під гаслом „Кожний може стати письменником").

СЛАВКА НЕСТОРЕНКО.

Перша любовна пригода.

Були вакації, липень, гарячий час! Мені було тоді пятнадцять літ, вік безжурности й надій.

На вакації поїхала я до вуйка священика в Карпатські гори. Нам знаменито жилося. Нічим не журилися, їли, спали й видумували всякі збиточки.

Одного разу, до мого кузина Бодька приїхав його товариш, елегантний-гарний матурист, пан Володко.

З його приїздом почався дуже оживлений прогульковий рух. Володко зумів згуртувати біля себе добірне товариство й підбадьорити до дальших мандрівок.

До пізна вечором розказували ми всякі історії, а потім гостинні господарі приготовили нам гарний нічліг.

Мені припало спати у малій коморі, де завжди у літку спав Бодько.

Сплю собі якнайкраще, коли нечайно, чую якась сильний удар „по одній" частині мого тіла.

Зпросоння протираю очі й зриваюся на рівні ноги. І кого бачу?

Переді мною весь червоний мов буряк, стоїть пан Володко трясеться — схвильований говорить:

— Панно Славко, — цеж така жахлива помилка,... ви зрозумієте мене, я думав, що це Бодько!... Ви розумієте мене..., — прошепотів він. і в нього появилися сльози на очах..

З пересердя, сховалася я під покривало й роздумую, що мені робити, образитись, чи ні?

— Він-жеж не хотів цього зробити, цеж помилка, — підшіптує мені якийсь голос.

Але раптом, гнів підступає мені під серце і напів голосно кричу:

— Дур-рень!

Двері тихо зачинилися.

Вранці ми зібралися, наповнили свої наплечники й вибралися в дорогу.

Сонце вже добре сіло на гору і мерехтіло у блискучих краплинах роси. Та не описуватиму сонця, ані краси гір. Ми всі були так собою заняті, що не звертали уваги, на красу природи. Хіба, що під впливом її краси родилися в нас, якісь незнані почування...

Біля мене, увесь час, мандрував пан Володко. Він що хвилини червонів і прохав вибачення за учорашню „необережність".

— Алеж, пане Володку, — дайте спокій зі своїми перепросинами. Знаєте, ви дуже нагадуєте мені чиновника, з новелі Чехова „Смерть чиновника".

— Не знаю тої новельки.

— Школа.

— Так розкажіть, будь ласка.

— Дуже радо, може в цей спосіб відчепитесь нарешті зі своїми перепросинами. Ви, здається, чули від мене одно несальонове слівце?.. — спитала я і кокетливо перехилила голову.

— Так, — сказав Володко, — ніякого згадувати, але ви мали мені розказати новельку Чехова.

— Ага — раз у театрі, сів один урядник за плечима ґенерала й несподівано пчихнув...

— Хто? Ґенерал?

— Ах, не перебивайте! Урядник! Пчихнув і обризкав лисину ґенерала... Гм! Це не було конче приємно і він прохав вибачення, ну й ґенерал кивнув йому головою... Урядникові видалося, що ґенерал гнівається на нього й ще раз перепросив його, а при виході з театру ще раз прохав вибачення. А потім, ви знаєте? Ха-ха-ха він стільки разів перепрошував його, що врешті розлючений ґенерал викинув його за двері, а урядник з розпуки помер...

— Ха-ха-ха, — сміявся Володко, — то ви хочете підготовити мені таку саму несподіванку?

— Ні, але я остерігаю вас перед наслідками, — ха-ха-ха!

Розмова зійшла на іншу тему, про квітки, сонце, пташки, — а такі ліричні теми доводять ізколи, гм! — але не випереджуймо фактів...

Менш-більше на полудне, були ми всі вже на полонині в колибі.

Після довшої наради, рішили ми пересидіти на полонині до вечора, трохи передріматися, доки не зійде місяць, а потім у світлі місяця йти на вершок.

Романтика, краса!

Довго сиділи ми під колибою, співали всяких пісень, а потім порозкладалися „на припічку" в колибі й нібн дрімали.

вати — мовитиб — свій полемічний еляц!... Ті самі фрази повторюються занадто вже часто, аби не мали нарешті зробитись зівотноскучними (?). Надоїло...

А проте, ціла ота „принципіялістична" скандалістика не є без свого — але... Якбижто справді ті атаки випливали з міцно уфундаментованої програми, якбижто ті люди мали перед своїми очима великий образ української соборної справи на тлі складної світово-політичної дійсности і з цього висували свої тези й свої вчинки — усе булоб гаразд! Тоді з природи річи малось би до діла з обґрунтованими арґументами, а не — з істерією демаґоґічної аґітки. І в тім то й все горе, що всі ті авантюри випливають тільки з ресентиментів, з психічних покладів хоробливої попросту української чуттевости. Не можна сказати аби наші 105-процентовці були обтяжені будь якими проблемами, аби важко змагались з опором безконечно трудної української політичної матерії, аби їхні висновки були результатом боротьб, іспитів власної совісти й суворих самокритик. Духовий дорібок тих людей не носить на собі відпечатка того роду змагань і творчого терпіння. Все це є тільки ґазетярство і ті явища слідувалоб радше розглядати в площині суспільної масової психопатольоґії, колиб за ними не скривалось ще щось грізніше, з чого — за малими виїмками — мало хто із приклонників „105-процентового" розруху здає собі справу. **Річ у тім, що чи цього люди хочуть чи не хочуть, все одно, внутрішній розвиток того 105-прц. „націоналізму" веде його самого, а за ним і суспільність, до чистої сорти більшовизму...**

Доводиться просто дивуватись, як це майже без відпору, в умовах повної інтелектуальної й психічної безборонности, на тлі повного браку будьякого політичного самокритицизму вкорінюється спосіб, метод, істота східнього **охлократичного** думання. Ціль тої методи є завжди та сама: витворити в людських головах, а там, і серед суспільности якнайбільший хаос, таку суматоху і кашу зображень і понять, аби врешті ніхто не міг визнатись, де тут брехня а де правда, що біле, а що чорне, що праве, а що ліве, що вартісне, а що гідне поборювання. Коли нпр. більшовики кажуть: **„ундо-фашистівсько-попівсько-оунівська контрреволюція"**, то того роду аґітка має на меті викликати ті саміські суспільно-політичні результати, що й пропаганда „105-процентовців" на пункті поборювання: **ундівсько-попівсько-гетьмансько-угодово - партійно - тожеподіоналістичного хирявого опортунізму"..** В однім і в другім випадку **сам цей спосіб думання, сам цей світогляд є власне 100-процентовим більшовизмом.**

...Є одно таке модне словечко, нині з фанатизмом пропаґоване по всім світі, слово, котре у сучасну добу набрало попросту знамен містичного закляття. Чим раз частіше робиться воно заворожною формулою, котрою розвязується навіть найскладніші проблеми суспільного життя.

Це чарівне слово звучить: **маса**.

Розгорніть першу з краю ґазету чи книгу, підіть на виборче віче чи на засідання братства доброї смерти, почуєте скрізь ту саму сакраментальну фразу:

„Ми працюємо для мас", „Ми є репрезентантами мас". „Ми маємо мандат мас". „Культура в масу", спорт, ґазета, „в масу"; усі обертаються „лицем до мас", усе говорить „в імені маси", всі дбають про „підтримку мас," бються за „довіря мас", бояться „гніву мас" — скрізь — маса, маси, масі...
за „довіря мас", ""а еанін енаін наін аінаіз

...Цей культ маси, релігія „масовізму" є одним з підставових симптомів деґенерації й ослаблення всякої **культури** самої по собі...

...Тенденція до висування черні на перший плян політичного життя зветься в соціольоґії **охлократизмом.** Одною з підставових признак **всякої** політичної черні є передовсім іманентна кожній масі **тенденція неґації, заперечування.** Чернь ніколи не стоїть й не висловлюється **за** чимось, але поголовно і тільки **проти** чогось чи когось. Її природним внутрішним наставленням є завжди патос **ненависти.** Перед всім іншим власне патос ненависти є здібний поривати чернь на її політичні, отже завжди революційні виступи. Тотеж маса, чернь, охлос виступає завжди у всіх великих періодах історії, як сила ніґілістична, руйнуюча, здібна нищити не тільки злі, дошкульні суспільно-життеві форми, але взагалі **всі** існуючі культурні форми...

„В чому полягає тотожність більшовизму і нашого 105%-то „націоналізму"? Перше що вдаряє, що так і кидається у вічі, це спільна їм обидвом **система й метода політичної аґітки.** Не орґанізатор національного життя на місцях, не тип людини безпосередно творчої, формуючої є для наших охлонаціоналістів життевим гаслом. Тотеж там де принціпіяльно визнається потребу цьої аґітки, там теж з природи річи наш охлонаціоналізм мусить ставитись **проти всякої** національно-формуючої, організаційно - конструктивної роботи. І він протиставиться! Ця потреба **протиставитись** опреділює відношення охлонаціоналістів до проблем нашого шкільництва, кооперації, просвітянства, до праці на місцях, до укр. політичних партій, до церкви, до преси, майже до всіх проявів нашого національного життя. Все це є „опортунізм". У всьому проноситься тільки оте їх неминуче, сакраментальне: ні! Від літ звідтам приходить тільки нехтування всього і вся, тільки безпощадна, негуюча, нівелююча критика. Живуть політично лише патосом своєї ненависти і неґації. З їхнього неґативного відношення до справді злих і відємних сторін і явищ нашого життя ніколи не зроджується у них позитивний порив щонебудь поправити, взяти якусь справу в свої руки, повести й поставити її розумніше й краще. Те, що вони годні, це вічно бути до когось „в опозиції".

Є тільки дві можливости, тільки два способи у всякої поневоленої нації оберігти себе й втриматись на поверхні життя. Перший з них, це — робити суспільність відпорною й міцною шляхом її внутрішної організації, її громадського органічного ріжничкування, скріплювання й гартування в безнастанних боях за кожну пядь землі, за кожній хатній поріг, за кожну читальню чи кооперативу. Це є: організація своїх станів й професійних груп, це є будова промислу, торговлі, це є організація інтеліґенції, міщанства, купецтва, ремесла, робітництва, це є протиставлення одним, чужим для нас життевим формам рівнорядні свої життеві форми, це є шлях творчого націоналізму, шлях формування нації.

Є ще друга можливість. Вона значить: махнути на всякий конструктивізм рукою, бо він все одно „мусить довести до опортунізму і зради", але всю ставку треба поставити на аґітку, на будження масових емоцій. Така експльозія не може чекати ані розраслювати на якусь специяльну „конюнктуру", розвиток ненависти як суспільного чинника має завжди свою власну закономірність, що не питає ані про час, ані про історичну доцільність. Того роду політика є завжди політикою зі завязаними очима, політикою катастроф — а такою є власне політика нашого охлонаціоналізму..."

Свята правда! Характеристика справді правильна і правильно підхоплені питомі риси галицького гуррапатріотизму, що взяв собі монополь націоналізму і в той спосіб назву українського націоналізму здискредитував і скомпромітував. Але — чи все, що виписала „Перемога" не відноситься на 100 відс. і до неї самої, чи це не є знаменита характеристика того політичного галицького явища, що стало відоме під назвою „паліївщини"?! Чи культу тієї „охлократії" не пропаґував видавець і гол. редактор „Перемоги" цілими роками у „Новому Часі"?! Де є його „конструктивізм", — тим він „вславився", як не вічним опозиціонерством і карієровичівством на „опозиції"?!

Але послухаймо, що „Перемозі" відповідають „Вісті":

З часу, як викинули з Унда ред. Палієва й пос. Кохана, іствує у Львові партійка, що прозвала себе за ундівським звичаєм „Фронтом Національної Єдности". Вона обединює й переєднує всяких „перебіжчиків" з ріжних партій, груп чи організацій. Їх органом є двотижневик, прозваний дуже бундючно „Перемогою".

Ввесь час намагалися вони підмазатися до націоналізму, заявляли себе буцімто націоналістами і закривалися грімкими нібито націоналістичними фразами і словами, писаними здебільшого великою буквою. Коли „Вісті" та „Пробоєм" не придаючи їм зрештою надто великої уваги, поставили „перемозців" в ряді тих, до кого вони по суті належать, — славетні „фронтовики національної єдности" розлізлися й вельми розгнівалися. Притому, як це звичайно буває, скинули наложену і зберігану досі з таким трудом маску й показали своє правдиве обличчя.

Теж свята правда!

Словом: помалу всі „гурра"- і „теж"-націоналісти гарненько спопуляризують перед громадянством свою правдиву характеристику — і це буде їх найбільша заслуга.

—o—

Пан Володко „змилосердився" надімною і офірував мені свій коцик, щоб ним прикритись, але тому, що другого коцика в нас не було, пан Володко „мусів" опинитися під тим самим коциком.

У колибі розсівся сутінок, який розяснювався червоним полумям вогнища, що горіло в куті, щоб розігріти „панів".

До речі — мені й так було тепло!

Пан Володко, між іншим, поводився цілком пристойно, тільки від часу до часу, притискав мені руку...

А потім вийшов місяць зпоза хмар, і ми мусіли вибиратися в дорогу.

При місячному світлі гори й ліси виглядали незвичайно фантастично. Всюди тихесенько, тільки лагідний вітрець гладив нас ніжно по обличчях.

Стежечка вела аж на сам вершок. Було видно, наче в день, але наше товариство не трималося стежки. Біля мене весь час ішов Володко. Він підтримував мене під гору, відсував кущі ялівця, щоб не кололи ноги й старався забавляти мене розмовою.

Нараз затих, розглянувся довкруги хопив мене обома раменами за стан і почав сильно цілувати...

Вся я задихалася від несподіванки і почала для „форми", пручатися.

Та в мене сили було не багато, а він був першим змагуном в гімназії.

Остаточно його цілунки не були для мене такі дуже неприємні і щож мала я робити? Кричати? Счиняти скандал?

— Славка — я кохаю тебе — шепотів він, жагуче цілуючи мене.

— Володку — тільки без дурниць! — ходім далі, — прошепотіла я й вирвалася з його палких обіймів.

І ми йшли вгору і перші добули вершок.

— За наш осяг, належиться нам нагорода, — сказав Володко й з цілим запалом молодечого жару, пригорнув мене й поцілував.

— А-а, а-а, — молодята цілуються, почули ми голос від сторони кущів, а за хвилину побачили дві цікаві головки.

Мені стало дуже ніяково, але мій товариш не стратив „фасону".

— Цеж моя суджена, а суджені завше цілуються! — сказав гордо й засміявся.

— Авжеж, авжеж — гукав весело Бодько, — але де „до біса" ти заручився? Ге-ге!. — і він поблажливо поклепав його по рамени.

Внедовзі з усіх сторін почали вилазити „наші", а Бодько повідомляв всіх:

— Знаєте що? — Влодко заручився!

— Та де? Коли? З ким? — посипалися питання.

— Цієї ночі! Зі Славкою!

— Ов! а то „геца".

— Знаєте що? — піддала Ірка, — мусимо справити їм тут заручини!

— Славно! Чудесно!

І всі кинулися ладити гостину. Настелили коців, насипали своїх припасів, і коли перше проміння сонця освітило гору, почався бенкет.

Мабуть ніхто ще не оправляв заручин, на вершку „Пікуй" під білим граничним стовпом.

І ніхто не був такий щасливий, як я тоді.

Як скінчилась ця пригода? Війною і подружжям.

Володка покликали згодом на війну, а коли вона скінчилася, оженився з іншою.

—o—

Китай проти гегемонії Японії.

ЛЬОНДОН, 21. 4. ПАТ. Китайське посольство у Льондоні оголосило заяву на еву[illegible]ацію японського міністерства закордонних справ щодо японської політики в Китаю. Китайське посольство вважає заяву Японії лише підтвердженням її традиційної політики, яка змагає до експансії в Азії. Тому японська політика загрожує мирові на Далекому Сході. Китай ніколи не погодиться на гегемонію Японії в Азії. Китайський уряд доручив свому послові в Токіо зажадати вияснень від японського уряду. Припинення співпраці великих держав з Китаєм рішуче не забезпечить мир на Далекому Сході. Навпаки така співпраця може привести якнайкращі наслідки, але під умовиною, що великі держави покинуть свою імперіялістичну політику в Азії і не ломитимуть своїх зобовязань, принятих у договорах.

Розброєння невідкличне.

НЮ ЙОРК, 21. 4. ПАТ. Норман Дейвіс заявив американським журналістам, що розброєння це невідклична конечність, хоча на міжнародньому терені тепер некорисні умовини. Дейвіс відмовився подати коментарі про европейські випадки. Зате Норман Дейвіс заявив, що задумує вернутись до Женеви ще перед засіданням головної комісії розброєневої конференції, яка відбудеться 23. травня ц. р.

З вязниць до концентраційного табору.

ВІДЕНЬ, 21. 4. ПАТ. 81 провідників соціялдемократів і комуністів, перевезли з арештів у Відні до концентраційного табору у Велерсдорфі. Туди перевезли також посла Ґлекеля, колишнього президента шкільної ради. Президент Відня Зайц залишився надалі в арешті у Відні, бо проти нього ведеться судове слідство.

—o—

Розброєння парляментарної сторожі.

ПАРИЖ, 21. 4. ПАТ. Парляментарна комісія для висвітлення вуличних лютневих заворушень переслухала начальника парляментарної сторожі. Цей вінзав, що перед самим засіданням палати у дні 6. лютого ц. р. президент палати посол Буасон приказав розброїти парляментарну сторожу. Коли ж юрба залягла вже міст Зголи, аж тоді Буасон погодився видати зброю сторожі. У бурбонській палаті, де приміщується парлямент, не було скорострілів. Спеціяльної залізної огорожі довкола парляменту не було. Зате вже давніше проєктовано поставити довкола парляментської бібліотеки міцну залізну огорожу, бо в бібліотеці приміщені дорогоцінні книжки.

Брошура василіянського достойника з 1863 року.

Критичне освітлення становища Риму до унії. — Церковна політика Австрії та роля езуїтів. — Українське міщанство. — Митр. Михайло Левицький.

Автор закинув і Римові нещирість до унії, бо він „із одного боку видавав булі, які забезпечували унійтську церкву нарівні з латинською і забороняли перехід на латинський обряд, а з другого боку насилав езуїтів, що скрито старалися на латинський обряд перетягати українців, а головно українських панів, сидячи по їх дворах, і українську молодь, виховання якої мали в своїх руках. З тих езуїтських заходів, які попирали латинське духовенство й шляхта, виплило також і те, що уніятські митрополії, епископства й ігуменства почали обсаджувати не українцями з духовного стану, але поляками, світськими людьми, вояками, майорами, сенаторами тощо з панських домів, або посвояченими з польськими князями, сенаторами, воєводами, старостами тощо.

„Отже таких людей, із світовими звичаями й обичаями, приучувано по василіянських манастирях до духовного стану, висвячувано й давано митрополії, епископства, дохідні ігуменства й управи багатих манастирів, де вони не дбали ані про заховання чернечих правил, ані про світський клер, ані також про удержання українського обряду, лиш забираючи доходи, гонили за світовими роскошами; а були між ними й такі, що ледви вміли підписатися. Це було вже найбільшою для Руси кривдою, але Пан Біг змилосердився над бідним народом і покермував так, що вона для Руси, яка тим більше ще набирала народнього духа, чим більші кривди терпіла, вийшла на добре, а на шкоду її неприятелям. Український нарід, опущений своїми панами, що спольщилися, зберігаючи свою релігію й народність, знайшов у запорожській козаччині, в якій скупчилась була українська народність, представника суспільного розвитку й оборонця греко-католицької віри".

Автор замовчував про сумні для Польщі наслідки такого звороту, а стверджував тільки, що „як унія не була проєктом польської влади, так і вводження її огнем і мечем не було її справою, тільки фалшивої політики Риму, виконавцями якої були езуїти з польським духовенством і польсько-українські епископи". „Польська влада, будучи під великим впливом Риму й ще більше свого переможного латинського духовенства, була заслаба, щоб охоронити православних від переслідувань, але їх ніколи не похвалювала, що більше забороняла". На доказ своїх слів указував автор на лист кн. Льва Сапіги до полоцького архиепископа Йосафата Кунцевича й цитував слова листу з 1766 р. Андрія Замойського й самого короля Станіслава до перемиського епископа Атанасія Шептицького. Словом, „не силою, прикростями й підступом, але по-апостольському" бажала й наказувала польська влада навертати православних.

А втім, чи не відомо, з якою ревністю взялась австрійська влада заводити унію в Далматії, на Угорщині, у Семигороді й на Буковині. Що більше. У Галичині українці є уніятами, а австрійська влада не вдовольнилась тим і бажала конче перевести українців на латинський обряд. „Тому спровадила езуїтів до Галичини, що в Тернополі аж до 1848 року вдержували ґімназію і фільософію, а притім, розуміється, й конвікт для польської шляхти. Поминаю — писав автор — їх усякі привілеї, які виробили для себе у влади відмінно від інших ґімназій; поминаю їх цілком окрему систему навчання; замовчую про їх релігійний фанатизм, який впоювали своїй молоді й баламутили її; але згадаю тільки про те, як то вони переслідували українську молодь за її релігію, за її народність. Вони називали українську молодь „rusinkami bożemi", — відокремлювали її в школі від її товаришів латинського обряду, кпили собі з неї при кожній нагоді, упосліджували, а навіть і кривдили в клясах із поступів у науці; спосібніших намовляли до свого чину, а всіх заохочували вписуватися до шкаплірів, до Марійської содаліції тощо, а тим самим перейти на латинський обряд! Більше від того, що я запамятав, пригадують собі ті, що в Тернополі ходили до шкіл того чину, який, здається, при складанні своїх чернечих обітів складав також і обіт викорінення Руси. Знала про це все краєва влада, але мовчала, бо це згоджувалося з її політикою.

„А який-же інший намір, питаюся, мали ті місії, які за наших часів донедавна відправляли езуїти по українських містах, напр. у Станиславові, Бережанах, Бучачі й по інших містечках і по селах на Поділлі, як не єдиний той, щоб уніятську Русь перевести на латинський обряд і спольщити? Ті місії, або швидше лови на уніятську Русь, відбувались очевидно за відомістю й позволенням (а може й коштом, про що не знаємо) краєвої влади, яка, слухаючи злославного губернатора, поляка, гр. Ґолуховського, бажала насильно відібрати українцям їх народне письмо — кирилицю, а накинути польське абецадло, українську мову із шкіл усунути, а польську завести.

„Чотириста трийцять і два роки були ми під польською владою, а такої великої кривди не дізнали, яку хотіла заподіяти нам українцям-уніятам австрійська влада, щоб нас знищити. І хто знає, чи перед 1848 р., коли то наше спольщене вище й нижче духовенство погорджувало українською мовою й українським письмом, не була би вона заподіяла, якщо якийсь Ґолуховський був би їй піддав що народогубну думку.

„Отже якщо справа мається так, як вона стояла в дійсності, чи признає нас світ за справедливих суддів, якщо за нашу згубу нарікаємо по більшій частині несправедливо на давню владу, а за ту саму далеко більшу згубу вихвалюємо теперішню владу попід небеса? Будьмо справедливими суддями, тим більше, що ми є священиками."

Авторів малюнок другої доби, австрійської до 1848 р., уже відомий читачам „Діла" зі статті „Як винародволювалися українці за Австрії до 1848 р." Сам Правдолюб покликувавсь у свому малюнку на „Zustände der Russinen in Galizien" Гаврила Русина — Якова Головацького з 1846 р. Потверджують оповідання автора й пізніші згадки, в черновецькому „Родимому Листку" з 1880 р., Амбросія Шанковського п. з. „Воспоминанія изъ недавной бывальщины".

Амбросій Шанковський був 28 років молодший від Правдолюба, то й небагато запамятав він із часу перед 1848 р. А все таки не зашкодить пригадати тут дещо з його згадок.

„Наше міщанство — писав він — трималося батьківської віри й рідної мови лиш у тих місцевостях, в яких ревні й розумні душпастирі завели перед літами хоральний спів церковний; де цього не було, де лиш один дяк ревів як умів, там переходило воно страшним способом на латинський обряд, а тим самим і винародовлювалися, зокрема коли в школах, які стояли під наглядом латинських консисторій, латинські катехити не тільки викладали катехитичну науку по-польському, але й домагалися від нашої молоді також польських молитов і водили її щодня на богослуження до костела".

З винятком Львова „із свічкою в руці" треба було шукати українця радника або циркулярного комісара. „Усі вони, а навіть канцелісти й народні вчителі переходили або самі на

латинство, або хрестили своїх дітей в латинському обряді“. У домах наших священиків „розмовляли виключно по-польському, а матері й батьки вчили своїх дітей навіть польських молитов“. „Як страшно поширилась тоді полонізація між нашим священством, бачимо ще з того, що не лиш по містах, але й по селах не соромилися наші попи проповідати народові по-польському“ й т. д.

Ось до чого доводило бажання зрівнятися з польським панством: Митрополит Михайло Левицький, сам син сільського священика, говорив на візитаціях до селян по-польському. Такоюж погордою до української народньої мови дихало і його оточення. Видаючи листи митр. Левицького до єпископа Івана Снігурського, вказав д-р Щурат на факт, що в 1831 р. митрополитові трудно було найти у Львові чоловіка, що потрапив би на якусь там рущину перекладену молитву на час холери переписати без помилки. Ще в 1842 р. зайшла потреба видати в Перемишлі „Ecphonemata liturgii greckiej“, себто рівнобіжні тексти літургії в церковно-слов'янській мові латинкою та в польському перекладі, бо нове освічене духовенство часто не потрапило добре відчитати церковнослов'янського тексту, а тим більше не розуміло його. Перемиська книжечка була винята з книжечки Пахомія Огилевича, виданої у Вильні 1671 р., в Кракові 1685 р. й у Почаеві 1708 р. Її видавці соромливо замовчали джерело свого видання.

(Д. б.) М. Возняк.

Подяка.

Прибиті тяжким горем по смерти погиблої трагічно напої дорогої дитини, бл. п. Теодора Мартиняка, складаємо отсим щиро-сердечну подяку всім тим Громадянам (кам), що причинились до звеличання його похоронів, які стали великою народньою маніфестацією. Дякуємо Вп. П. Послові Д-рові Ст. Білякові за його прегарну промову над могилою, дякуємо Вп. П. Д-рові Гр. Чвартацькому за його безінтересовні труди, дякуємо нашому Дорогому Парохові Всч. о. деканові Ів. Фединському і замісцевим оо. Пареві, Крукові, Кордубі, Давидовичеві й Сеневу, що всі взяли дуже радо участь у похоронах, дякуємо Всч. о. Крукові з Керниці за виголошення промови при виносі домовини і Всч. о. Фединському за прощальну промову на цвинтарі коло церкви, дякуємо оркестрам з Керниці і Мавкович та хорам з Городка, Мавкович, Завидович. Містом, Любіня Великого і Любіня Малого, що своїм виступом причинились дуже значно до звеличання похоронів. Накінець дякуємо всім тим установам та учасникам, що зложили 33 вінки, та всьому народові, що в числі понад 8.000 душ явився на похоронах зі всіх близьких сіл, а навіть з далеких громад городецького, львівського і рудецького повіту, щоби вшанувати память убитого ідейного юнака.

Любінь Великий, 20. IV. 1934.

Родина Мартиняків.

З відчитової салі.

Про досліди над інтелігенцією.

В суботу, 14. ц. м. відбувся останній цьогорічний реферат від Української Професійної Порадні на тему **„Інтелігенція та її досліди“**, що його виголосив **п. В. Ковальчук**. Прелеґент обговорив дефініцію інтелігенції у звязку з дослідами експериментальної психольогії. Дальше перейшов до питання практичних дослідів інтелігенції.

Досліди над інтелігенцією ділять на дві частини. Одна це досліди над кількістю інтелігенції, друга — над її якістю. Кількість інтелігенції міриться „метричною скалею інтелігенції“ „Біне-Сімона“, змодифікованою Л. Штерном. Штернівської модифікації вживає Европа. Америка послугується модифікацією Термана.

Досліди над якістю інтелігенції став переводити перший Кляпаред, який приноровив методу перцентилів, уживану в статистиці Ґальтоном, до психольогічних дослідів. Досліди над якістю це досліди здібности поодиноких людей. У звязку з цими дослідами прелеґент дав короткий огляд сучасних здобутків у психольогії інтелігенції. Вкінці спинився над дефініцією „придатности“ одиниці до якоїсь праці. Кінцева частина викладу присвячена обговоренню всіх попередніх рефератів Порадні та про відношення українського громадянства до нашого професійного порадництва. Публики біля 100 осіб.

Вибори до міських рад у Галичині та у Львові.

Аґенція „Вехуд“ повідомляє: львівський воєвода Беліна-Пражмовський повідомив дня 17. квітня ц. р., щоби вибори до міських рад у Львові, Перемишлі, Дрогобичі, Самборі і Ряшеві розписано на день 27. травня 1934 р. Президент міста Львова Дрояновський доручив маґістратові виготовити спис виборців та покінчити техтичну підготовку до виборів найдальше до 5. травня ц. р.

Головним виборчим комісарем у Львові призначено нотаря Бейнаровича, колишнього віцепрезидента апеляційного суду.

Довкола афери Ставіського.

ПАРИЖ, 21. 4. ПАТ. Слідчий судля сконфронтував пятьох свідків зі здогадними вбивниками Пренса бароном Де Люсаком, Карбоном і Спіріто. Двох свідків зізнали, що арештовані подібні до вбивників Пренса. Зате три рішучи не розпізнали між арештованими вбивників. Тому слідчий судля конфронтуватиме всіх трьох арештованих ще з 12 свідками.

РЕФОРМА НЕОБХІДНА.

ПАРИЖ, 21. 4. ПАТ. Фінансіст Роше скінчив самогубством, залишаючи три листи. В листі до премієра Думерга пише, що хотів би, щоби його самогубство розворушило сумління французького громадянства. Для оздоровлення Франції слід перевести санації від верхів, себто від парляменту і поліції. В листі до провідника слідчої комісії для висвітлення афери Ставіського вказав ряд осіб, які брали хабарі. В третьому листі до кардинала Вердьє прохає покійник похоронити його по християнськи, запевнюючи, що впав жертвою хабарництва сильних цього світа!

—o—

Убийник Петлюри Шварцбарт і Ставіскіяда.

„Бюлетин Польсько-Український“ (ч. 16.) подає за „Возрожденієм“ отсі сенсаційні подробиці про вбивника бл. п. С. Петлюри Шварцбарта:

„Інспектор Бонні зізнав перед слідчим суддею про вбивників Пренса, що це збивство мало характер васкрізь політичний і подав таку сенсаційну подробицю: Здогадний убивник Пренса барон де Люсак мав ще звязок з убивством бл. п. С. Петлюри, а саме вбивник Шварцбарт по закінченні судової розправи скривався деякий час у помешканні Люсака.

—o—

З сокільської орґанізації.

Перед Загальними Зборами „Сокола-Батька“.

В цьогорічній діяльности стрінувся „Сокіл-Батько“ з численними перешкодами. Найбільшою перешкодою було те, що **Т-во позбавлене тепер змоги закладати нові гнізда**. І справді в 1933-34 р. не заложено в краю ні одного гнізда, підчас коли влада розвязала аж 18 сокільських гнізд.

В теперішній хвилині обеднує сокільська орґанізація **450 гнізд, які мають 24.645 членів**. Дається зауважити відрадне явище, що не зважаючи на зменшення числа гнізд, число членів не зменшується, а навпаки: більшає.

У такому невідрадному часі продовжав „С.-Б.“ свою працю і то з повним успіхом. Зі своїх матеріяльних зобовязань вивязалось Т-во вповні **та за рік виплатило на викупно „Українського Городу“ квоту 1.035 ам. долярів**, чим значно збільшило всенародне майно. Викуплено досі 8 морґів землі. З площі користали 3 державні середні школи і 5 спорт. клюбів, не вчисляючи „С.-Б.“ та 5 сокільських станиць у Львові. Гроші на викупно площі зложили частинно громадяни, решту доложив „С.-Б.“ із своїх фондів.

Свою діяльність назверх виявив „С.-Б.“ виступами та святами. Т-во уладило одно свято в честь проф. І. Боберського, 6 імпрез руханково-спортового характеру, 2 руханкові курси, 2 чайні вечорі з рефератами та 2 забави.

Звязок з краєм удержувало Т-во при помочі „Сокільських Вістей“ або окремих письм, крім цього через своїх делеґатів на місцях. За 10 місяців відбулося 26 поїздок (у тім кілька тижневих та одна 2-тижнева), які заняли 60 днів. Поїздки були звязані передовсім із Здвигом, тепер відбуваються дальше у значно більших розмірах.

Завершенням праці Т-ва в ювилейному році буде сам **Краєвий Здвиг у Львові в днях 30. VI., 1. і 2. VII. ц. р.**, на який зголосилося вже около 4.000 вправляючих.

Більшовицькі бенкети.

ВАРШАВА, 20. 4. ПАТ. Більшовицький амбасадор Давтян дав бенкет, на який прибули премієр Єнджеєвич і міністр Бек, амбасадори і посли, вищі урядовці міністерства закордонних справ, вищі старшини з шефом штабу ген. Гонсьоровським і представники науки, письменники, мистці і журналісти.

—o—

Дольфус скликує парлямент.

ВІДЕНЬ, 21. 4. ПАТ. Канцлер Дольфус рішився скликати парлямент, щоби ухвалив закон про нові повновласти урядові, ратифікував конкордат та одобрив усі наглі розпорядки і рішення уряду. Парлямент зійдеться з кінцем квітня або з початком травня ц. р.

—o—

По широкому світі.

— З нагоди свята весни японський мікадо влаштував у своїм городі бенкет, в якому взяли участь 6.000 людей, між ними члени дипломатичного корпусу, міністри, вищі урядовці, промисловці, купці і закордонні гості.

— Т-во полудневo-манджурської залізниці оголосило комунікат, що підписало з урядом Манджу-Го контракт на 7 років на будову залізниці на области Манджу-Го. Кошти будови залізничих шляхів обчисляють на 141 мілонів єн.

— До Москви приїхав військовий аташе Литви полк. Скічас.

— У Відні арештувала поліція чотирьох студентів народніх соціялістів, за демонстрацію в университеті і академії мистецтва.

— Комуністичний посол Доріо покидає посаду мера у Сен-Дені і переводить плебісцит у партії. Він довів до обєднання комуністів зі соціялістами.

Французький міністр Лямуре виїхав до Мілано на відкриття торгів. Лямуре навяже з італійськими колами переговори в справі нормальних торговельних відносин між обома державами.

— Австрійські урядові кола заперечують вістку про уступлення з уряду віцеканцлера Фея. Реконструкція уряду відбудеться слідуючого тижня.

— Князя Штаремберґа приняв папа дуже сердечно. Опісля кн. Штаремберґ відвідав з візитою кардинала Пачеллі.

— На днях приїдуть до Варшави визначні представники німецького рільництва, які познайомлять польські кола з політикою німецького уряду.

— Комісія для справ басейну Саара покінчила свою працю і звернулась до Ліґи Націй, щоби покликала плебісцитову комісію та плебісцитовий трибунал і придбала фонди на кошти переведення плебісциту.

— На турецько-сирійському кордоні дійшло до бійки між прикордонною сторожею і 48 пачкарями. Пачкарі перевозили зброю. 5 пачкарів вбили. Вартість зброї сягає понад пів міліона фунтів штерлінґів.

Відозви й комунікати.

СПІШІМ НА РЯТУНОК НЕЩАСНИМ ПОГОРІЛЬЦЯМ!

ГРОМАДЯНИ!

Велике нещастя стрінуло громаду *Денисів*, тернопільського повіту. У Страстний Четвер, 5. квітня ц. р., знищив огонь дотла 178 господарств, не полишаючи населенню найменших засобів до життя. 200 родин лишилось без даху над головою. Згоріло около 500 господарських будинків, худоба, згорів увесь господарський інвентар (вози, плуги, січкарні, господарські машини), згоріла вся одіж та хатня обстановка. Ще донедавна заможні господарі перемінились у жебраків. Господарі не мають чим покінчити весняних засівів, бо всі збіжеві запаси згоріли. Населення враз з живим інвентарем стоїть перед голодовою катастрофою.

В ціли несення негайної помочі погорільцям засновано в Тернополі при філії „Сільського Господаря" ПОВІТОВИЙ КОМІТЕТ ДОПОМОГИ ПОГОРІЛЬЦЯМ У ДЕНИСОВІ. Цей Комітет звертається до Вас, Громадяни, з горячим проханням: Допоможіть Вашим братам-погорільцям у їх тяжкому положенні! Складайте жертви в збіжу і паші! Жертвуйте одіж для тих, що потерпіли! Складайте харчі на виживлення населення! Спішіть з жертвами в грошах і матеріялах на відбудову села! Нехай Ваше серце відчує той великий біль селянина-хлібороба, що в двох годинах стратив дорібок цілого свого життя.

Спішіть з негайною допомогою, щоби Брати Ваші денисівці побачили, що у великому горю самих їх не залишено.

Тернопіль, 12. квітня 1934 р.

КОМІТЕТ:

Посол д-р Степан Баран, Іляріон Брикович, д-р Степан Брикович, Іван Боднар, Олімпія Вітошинська, Теодор Гринкевич, посол д-р Дмитро Ладика, д-р Микола Мельнишин, Микола Никифорук, д-р Григорій Нянчур, д-р Лука Онуферко, Ілля Посмітюх, д-р Степан Чумак

—o—

НОВИНКИ

— **Конкурс на посади вчителів.** Гол. Управа Р. Ш. розписує оцим конкурс на посади учителів(льок) середних шкіл Р. Ш. до нім. і лат. мови та ручних робіт. У першу чергу потрібні жіночі сили. Прохання вносити до 30. ц. м.

— **Гол. Управа Р. Ш. розписує оцим конкурс** на управительку(ля) дівочої гімназії Р. Ш. у Львові. Прохання вносити до 10. травня ц. р.

— **Українська Парляментарна Репрезентація** просить пп. послів і сенаторів на засідання Української Парляментарної Репрезентації, яке відбудеться дня 2. травня 1934 р. (середа) в год. 11-ій передполуднем у кімнатах краевої Народної Канцелярії у Львові, вул. Підвалля ч. 7/ІІ. поверх.

— **Вступні іспити** до першої кляси державних гімназій розпічнуться 16. червня ц. р. Вписове означено на 10 зол. Молодь перших гімназійних кляс буде платити чесне у висті 223 зол., одначе діти державних урядовців дістануть 50-процентову знижку.

— **Зїзд адвокатів** відбудеться в днях 29. і 30. червня ц. р. в Кракові. На зїзді будуть виголошені реферати про теперішнє положення адвокатури в Польщі.

— **Нова аптикарська такса** буде обовязувати у найближчому часі. Такса зменшує між іншим також ціни за готові фармацевтичні специфіки, які виробляють ріжні фірми хемічного промислу.

— **Наші журналісти у львівських броварах.** На запросини управи фабрики львівських броварів українські журналісти оглянули вчора всі її будинки, щоб ознайомитись з технікою продукції пива. Інжиніри супроводили журналістів і давали фахові пояснення, як починаючи від привозу ячменю аж до коркування та наклейки пляшки відбувається цей довгий і складний процес. Львівські бровари, що займають простір 11 моргів, це величезне підприємство, яке не можна оцінити на підставі зверхнього вигляду; у підземеллях находяться там довжезні галі, склади та коридори. Величезна галя машин має могутні електричні апарати Дізля, що своєю енергією підтримують організм усієї фабрики. Солодівня на 4 поверхи має млини, заливні та елеватори найновішого типу. У варільні бачимо міляні кітли з алюмінієвими покришками. Алюмінієві ферментаційні каді вміщують по 10.000 гектолітрів рідини. У складницях стоять величезні бочки, що вміщають разом 60.000 гектолітрів пива. У галі, де наповнюють пиво до пляшок можна за 8 годин денної праці наповнити 32.000 пляшок і 2500 бочок. Скрізь вражає незвичайна чистота. Із розмови з робітниками стверджуємо, що працює там чимало наших земляків. Не є їх стільки, як колись, бо загальна кріза найсильніше відбилась саме на найнижчій категорії фабричних робітників і слід би сподіватись, що число їх побільшиться. Бровари мають між своїми клієнтами велику скількість українців, що пють частіше пиво, ніж дорогі вина та лікери. Мандрівка по броварах була приємною розривкою; господарі броварів приймали журналістів як завсіди з великою чемністю.

— **Львівська хроніка.** В мешканні гр. Пінінської при вул. Земялковського отроїлася світильним газом 25-літна служниця Осипа Лянг з причини невірности нареченого, який її покинув. — На спортовому майдані Чорних украдено підчас мячевого мечу Іванові Миськову годинник вартости 30 зол. Кишеневим злодієм був Озія Ляндесберг, якого арештовано. — Президент м. Львова Дрояновський обнизив торгові оплати на Галицькій площі за постій і страгани т. зв. „льожу" до 15, 12, 10, 8, 2 і 1 зол. — На площі св. Юра безробітна Ковальчиківна випила пляшинку лізолю. Причина самогубства: погана поведінка її нареченого, який матеріяльно використав її і опісля покинув.

— **Ринок під загрозою вломників.** Минулого четверга сторожиха камениці львівської Народної Торговлі в Ринку зробила на стриху незвичайне відкриття. В „огневім мурі", що ділить стрих Народньої Торговлі від стриху сусідної камениці під ч. 35, була вибита велика діра, висока на 60 цм. і широка на 40 ц. м., закрита з обох сторін старанно дошками тощо. Також випята цегла та румовище були старанно прикриті шматами. Нема найменшого сумніву, що отвір у мурі є ділом злодіїв, що приготовляли в найближчому часі влом до каси Народної Торговлі. Приготування улекшувало їм мешкання на третьому поверсі дому під ч. 35, що стоїть порожне і тому злодії могли на стриху спокійно поратися. Перед кількома днями відкрито, як відомо у недалекій камениці в Ринку підкоп, яким злодії також приготовляли влом до склепу з біжутерією. Все те вказує, що львівські злодії розпочали поважний наступ на людське добро в Ринку.

— **Вкрали 425 кг. динаміту.** З фабрики ґіпсу коло Марія-Шуц в Долішній Австрії вкрали недавно 17 скринь, з яких кожна містила в собі 25 кг. вибухових матеріялів. Жандармерія ніяк не може викрити злодіїв. Правдоподібно динаміт украли самі робітники тієї фабрики. Заїхали в ночі вантажним самоходом і вивезли незамітно свою добичу. На другий день не бракувало у фабриці ніодного робітника.

Чи Ви вже зложили книжки або даток на купно доброї книжки для наших братів на заході?

— **Заповів день своєї смерти.** В Сараєві помер 15. ц. м. один з найстарших знавців корану в Боснії, Сакір Туаля. Він багато літ перед смертю велів зробити собі нагробну плиту і вирити на ній дату смерти, яку сам собі заповів. І справді Сакір Туаля помер природною смертю в заповідженому дні.

— **Челюскінці відкрили новий острів.** На основі перших звідомлень експедиції „Челюскіна"

переведено наукові досліди головно в обсязі північних морських течій. На Карському морі експедиція відкрила новий острів, крім того зібрала великі гидрольоґічні і гидроґрафічні матеріяли, що торкаються північного Ледового Океану, та вияснила місце постійних ледів.

— **Кріваввий бій циганів.** У Віденському Лісі дві ворожі ватаги циганів звели зі собою завзятий бій, в якому взяли участь також жінки. Чотири особи згинуло, а 20 потерпіли тяжкі рани. Коли прийшла поліція, застала тільки трупи вбитих циганів.

— **630 ледових гір.** Американська надбережна сторожа, яка висилає спеціяльні стежі на Атлянтійський океан, остерегла всі корабельні лінії, що в полосі 48 ступня ґеографічної ширини пливе на морі 630 ледяних гір. Є це дуже грізна кількість, коли уважати, що мин. року, який належав до виїмково небезпечних, зареєстровано тільки 216 штук. Мандрівка ледяних гір на Атлянтійськім океані розпочинається звичайно в половині квітня і триває до липня. В тім часі обнижується температура не тільки моря, але й сумежних країв. Тепер стежі надбережної сторожі очищують море від тієї небезпеки, оскільки це можливе. Від часу, коли корабель „Тітанік" зударився з ледяною горою, при чому згинуло півтора тисячки людей, просліджено всі шляхи, якими пливуть ледяні гори і розпочато правильну протиледяну акцію. Побудовано спеціяльний тип кораблів, що можуть легко нищити ледяні гори термідом. Всеж таки багато тих гір перепливає незамітно дальше на південь і творить грізну небезпеку для морської плавби. Пливучі ледяні гори походять переважно з Ґренляндії. Під пливом сонця вони відриваються від берегів і морські течії стягають їх на південь. Щойно тепла вода Ґольфштрому топить їх і нищить. Часом причиною надмірної кількости ледяних гір є вульканічні потрясення на півночі. Тоді вони появляються масово й в інших порах року.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: „РЕЙТАН", драма на 3 дії *К. Брончика.*

Історична траґедія: герой — Рейтан, той новоґрудський посол, що 13. квітня 1772 р. на польському соймі протестував проти торговицької конфедерації. Поруч нього дві головні дієві особи: оперетковий король Станіслав Лещинський, манекін у руках царського уряду і Бранецький, повний сили та енерґії прехитрий дипльомат, права рука Лещинського, орґанізатор конфедерації.

Пєса має ту прикмету, що її герої не говорять западто багато, бодай у двох перших діях. Автор пробує навіть у І-ій дії оживити сумну історичну картину деякими моментами легкої інтриги. Кульмінаційний пункт пєси — кінець ІІ-ої дії зі сценою відомою нам із славного образу Матейка. Промови Бранецького та Рейтана це першорядні зразки політичної демаґоґії, без огляду на вартість їх ідеольоґії і без огляду на час. Ту саму фразеольоґію чуємо і нині.

ІІІ-та дія не витримує вже лінії. Не витримує її і глядач. Виспянський посунув патріотичний історичний патос до таких верцин абстрактної діялектики, що Брончик тільки злоганіє його. Ах! ці вірші в історичних пєсах! Нічого не навчились неоромантики від Шекспіра. м. р.

—o—

Дописи.

НАДВІРНЯНЩИНА.

„Луг" у Стримбі в честь Шевченка. Наш „Луг" заложений ще минулого року і при заложені його були досить великі перешкоди. А потім те все минулося. Дня 10. квітня ц. р. в третій день Великодних Свят відбувся перший публичний виступ нашого „Луга", а саме „Луг" уладив Шевченківський концерт. Перший раз село Стримба віддало честь великому синові України Шевченкові. Програма була ріжноманітна. Чергувалися співи, декламації і лугові вправи одної чети луговичок та одної чети луговиків на сцені. Всі точки програми були виконані добре і справно. Велике враження на публику зробили особливо гарно виконані вправи луговиків і луговичок. Публика зійшлася на концерт дуже численно навіть з дальших сторін і грімко оплескувала виконавців. Був це перший публичний виступ „Луга" у Стримбі. Він вповні повівся і заохотив луговиків та луговичок до дальшої роботи в луговій організації.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА

Євангелики в Кобиловолоках. Село Кобиловолоки, теребовельського повіту, яке до війни належало до найсвідоміших сіл та видало більше сотки інтелігенції, по війні почало підупадати з причини релігійної гризні. Ті, що по війні вернулися з Америки, почали ширити в селі радикального і комуністичного духа, витворюючи тимсамим фермент між дотеперішними однодумцями. В селі нема нікого, що захотів би працювати над обєднанням та культурним піднесенням села. Місцевий парох, о. Чарторийський, обелює хіба римо-католицький обряд з греко-католицьким і в цім напрямі виказує неабияку ревність. На свято Йордану цього року запросив аж двох польських священиків, які по Службі Божій відправили співану „суму" по латинському обряді, співали в церкві польські коляди, а відтак взяли участь у йорданському водосвятті. Зате о. Чарторийський не проявляє ніякої діяльности ані на культурно-освітньому, ані на церковно-релігійному полі. Навпаки — у своїх коротеньких проповідях обмежується тільки до сільських сплетень та до називання людей з проповідниці не прізвищами, але назвами, уживаними по селах. Для нього нема крім поліцая ніякого авторитету, бо і про Консисторію висказується, що „я її не чую". Мешканці села звертались уже багато разів зі скаргами до о. декана Мохнацького і до Консисторії у Львові та здається, що парох має десь угорі за сильні плечі. Люди, огірчені поведінкою пароха і мовчанкою Консисторії, починають відвертатись від гр.-кат. церкви та переходити на євангелизм. Перед Великодними Святами приїздив з Перемилова до Кобиловолок пастор, відправив богослуження і навіть сповідав людей. А третього дня Свят приїхало до Кобиловолок уже трьох пасторів; вони відправили богослуження, на якім було понад 1.000 людей і лишились у селі цілий тиждень для організації євангелицької церкви. На те все наша церковна влада мовчить.

КОЛОМИЙЩИНА.

Як працює кружок „Р. Ш." ім. Івана Франка в Хлібичині Лісовім. Кружок „Рідної Школи" ім. Івана Франка в Хлібичині Лісовім має 108 зареєстрованих членів, а того 32 господарів, 36 жінок, 6 дівчат і 34 хлопців у віці від 14—18 літ. З того членські вкладки вплатило вже 48 членів на загальну суму 21.35 зол. Кружок пренумерує „Рідну Школу" і „Наш Прапор" та має бібліотеку з 36 книжок. Дня 12. лютого ц. р. відбулася рідношкільна анкета у справі позички „Рідній Школі", на якій члени виказали велике зацікавлення для рідношкільних справ. Дня 25. лютого зорганізував кружок жіночу анкету в присутности 75 жінок. Делегатка п. Микитчукова Настя з Коломиї виголосила змістовний реферат, після того отворено при кружку „Р. Ш." жіночу секцію, яка заснувала курс кравецтва. До половини березня користало з того курсу 12 жінок. Старшина кружка ухвалила зорганізувати дитячий садок на час пільних робіт у місяцях червні, липні і серпні. В кружку „Р. Ш." сходяться члени на спільне читання книжок і часописів. Драматична секція „Р. Ш." підготовляє театральну виставу „Чорноморці" оперу в 3-х діях Кухаренка-Старицького. У своїй рідношкільній праці натрапляє кружок на різні перепони, одначе є надія, що з часом відносини уложаться і реальна праця найде зрозуміння й підтримку у тих, які досі ставились до тої праці з упередженням.

——o——

Нові книжки й журнали.

І. Блажкевичева і О. Кобринський: „КУЛЬТУРНА РОДИНА" Про те, як мають жити між собою чоловік і жінка, батьки і діти та брати і сестри. Видавництво „Самоосвіта". Львів, квітень 1934.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло" Львів, Ринок 10.